

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitvlaria Regvm Francorvm

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

Capitulare Compendiense anni DCCLVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19366

Vt Presbyteri qui vicos vel Ecclesias tenent, ceram vel alios census ad matrem civitatis Ecclesiam persolvant, sicut consuetudo fuit.
V. Vt hi qui illos vicos vel illas Ecclesias tenent, illos census vel illam ceram quæ longo tempore ad illud episcopium reddiderunt, modò sic ordinavimus ut sic faciant. Et qui hoc non fecerit, sexaginta solidos persolvat.

V. 14.

De teloneis, unde exigi non debent.
VI. De teloneis verò sic ordinamus, ut nullus de victualia aut carralia, quod absque negotio est, teloneum prehendat. De faumis similiter, ubicunque vadunt, & de peregrinis similiter constituimus, qui propter Deum ad Romam vel alicubi vadunt, ut ipsos per nullam occasionem ad pontes & ad exclusos aut navigio non teneatis, nec propter scrippa sua ullo peregrino calumniam faciatis, nec ullum teloneum eis tollatis. Et si aliquis hoc fecerit, qualicumque homo hoc comprobaverit, nos de sexaginta solidis triginta illi concedimus, & illi alij in facellum Regis veniant.

De moneta.

VII. De moneta constitutum ut amplius non habeat in libra pensante nisi viginti duos solidos, & de ipsis viginti duobus solidis monetarius accipiat solidum

unum, & illos alios domino cuius sunt reddat.

De immunitatibus conservandis.

VIII. Vt emunitates conservate sint.

V. 15.

De iustitia facienda.

IX. Vt omnes iustitias faciant, tam publici, quam ecclesiastici. Et si aliquis homo ad palatium venerit pro causa sua, & antè illi Comiti non innotuerit in mallo ante Rachinburgios, aut si causa sua ante Comitem in mallo fuit ante Rachinburgios, & hoc sustinere noluerit quod ipsi ei legitime iudicaverint, si pro istis causis ad palatium venerit, vapuletur. Et si major persona fuerit, Regis arbitrium erit. Et si reclamaverit quòd legem ei non iudicassent, tunc licentiam habeat ad palatium venire pro ipsa causa. Et si ipsos convincere potuerit quòd legem ei non iudicassent, secundum legem contra ipsum emendare faciat. Et si Comes & Rachinburgij eum convincere potuerint quòd legem ei iudicassent, & ipse hoc recipere noluerit, hoc contra ipsos emendare faciat.

V. 16.

De ecclesiasticis viris qui se reclamare ad palatium veniant.

X. Similiter de ecclesiasticis, si ad palatium venerint de eorum causa se reclamare super eorum seniore, vapulentur, nisi senior suus pro sua causa transmiserit.

V. 17.

CAPITVLARE COMPENDIENSE

Factum anno Christi DCCCLVII. in generali populi conventu.

INCIPIIT DECRETVM QVOD FACTVM FVIT

AD COMPENDIVM PALATIVM PVBLICVM.

INCIPIVNT CAPITVLA.

1. **Q**uod conjuges in quarto consanguinitatis gradu non separentur, in tertio autem, vel ex tertio & quarto mixti separentur.
2. Quod in tertio affinitatis gradu vel in tertio & quarto conjuncti separentur.
3. Si uxor sine viri sui consensu velata est, repetere illam vir potest, si velit.
4. Privigna libera, si à vitrico contra suam & suorum voluntatem viro data est, potest, illo relicto, alteri nubere.
5. De conjugibus quorum alter servilis est conditionis.
6. De vassallo qui, relicta uxore, quam in alterius beneficio duxerat, alteri apud seniore suum conjungitur.
7. Si quis uxorem, quam virgo duxit, corruptam inveniens, alteram ducat, & hac item ob eandem causam relicta, tertiam accipiat.
8. De eo cuius uxor cum ipsius fratre mchata est.
9. De eo qui à Presbytero non baptizato baptizatus est.
10. De patre qui filij sui sponsam opressit, & postea filius ipsam accepit.

11. *Vt quoquo modo mulier velam sponte acceperit, non dimittat.*
 12. *De eo qui filiastram vel filiastram ante Episcopum tenuerit.*
 13. *Si quis conjugem dimiserit, & monasterium ingredi aut velari permiserit.*
 14. *De illo qui cum matre & filia machatus est.*
 15. *De eo qui cum una sororum machatus alteram in uxorem duxit.*
 16. *Si conjugum alter sit leprosus, potest al-*
ter, cum illius consensu, aliud inire conjugium.
 17. *Quando uxor negat sibi fuisse cum marito commerciam, & maritus contra fuisse affirmat.*
 18. *Qui propter inimicitias in aliam regionem dimissa uxore fugit, aliam non ducat.*
 19. *De incestis.*
 20. *De ecclesiasticis viris.*
 21. *De Presbyteris & Clericis, ut eos Archidiaconus convocet ad synodam.*

INCIPIUNT SVPRASCRIPTA CAPITVLA ET EORVM TEXTVS.

Quod conjuges in quarto consanguinitatis gradu non separantur, in tertio autem, vel ex tertio & quarto mixti separantur.

Regino lib. 2. c. 112.

I. **S**in quarta progenie reperti fuerint conjuncti, non separamus. In tertia verò si reperti fuerint, separantur. Et eos qui unus in quarta, alius in tertia sibi pertinent, & conjuncti inveniuntur, separamus.

Quod in tertio affinitatis gradu, vel in tertio & quarto conjuncti separantur.

II. Si duo in tertio loco sibi pertinent, sive vir, sive femina, aut unus in tertio & alter in quarto, uno mortuo, non licet alterum accipere uxorem ejus. Et si inventi fuerint, separantur. Vna lex est de viris & de feminis.

Si uxor sine viri sui consensu velata est, repetere illam vir potest, si velit.

Lib. v. Capitular. c. 18.

III. Mulier si sine comiteatui viri sui velum in caput miserit, si viro placuerit, recipiat eam iterum ad conjugium.

Privigna libera, si à vitrico contra suam & suorum voluntatem viro data est, potest, illo relicto, alteri nubere.

V. 19.

IV. Si quis francam filiastram suam contra voluntatem ipsius & matris & parentum dederit viro ingenuo aut seruo vel ecclesiastico, & illa noluerit habere ipsum, & reliquerit eum, potestatem habent parentes ipsius dare ei alium maritum. Et si ipsa alium habet, quem postea accepit, non separantur.

De conjugibus quorum alter servilis est conditionis.

V. 20.

V. Si francus homo accepit mulierem, & sperat quòd ingenua sit, & postea invenit quòd non est ingenua, dimittat eam, si vult, & accipiat aliam. Similiter si femina ingenua accepit servum, & sciebat tunc quòd servus erat, habeat interim quo vivit. Vna lex est de viris & feminis.

Tom. I.

De vassallo qui, qui relicta uxore, quam in alterius beneficio duxerat, alteri apud senioreni suam conjungitur.

Regino lib. 2. c. 127.

VI. Homo francus accepit beneficium de seniore suo, & duxit secum suum vassallum, & postea fuit ibi mortuus ipse senior, & dimisit ibi ipsum vassallum, & post hoc accepit alius homo ipsum beneficium, & pro hoc ut melius potuisset habere illum vassallum, dedit ei mulierem de ipso beneficio, & habuit ipsam aliquo tempore, & dimissa illa, reversus est ad parentes senioris sui mortui, & accepit ibi uxorem, & modò habet eam. Diffinitum est quòd illam quam postea accepit, ipsam habeat.

Si quis uxorem quam virgo duxit, corruptam invenit, alteram ducat, & hac item ob eandem causam relicta, tertiam accipiat.

Regino lib. 2. c. 128.

VII. Si quis, uxore accepta, invenit eam à fratre suo contaminatam, ipsam dimittens accepit aliam, ipsamque contaminatam invenit, uxor illius legitima est, propterea quia nec ipse virgo fuit illo tempore. Quòd si tertiam postea accepit, revertat ad medianam, & ipsa posterior potestatem habeat alio viro se conjungere.

De eo cujus uxor cum ipsius fratre machata est.

VIII. Si quis homo habet mulierem legitimam, & frater ejus adulteravit cum ea, ille frater vel illa femina qui adulterium perpetraverunt, interim quo vivunt nunquam habeant conjugium. Ille cujus uxor fuit, si vult, potestatem habet accipere aliam.

Lib. v. Capitular. c. 21.

De eo qui à Presbytero non baptizato baptizatus est.

IX. Si quis baptizatus est à Presbytero non baptizato, & sancta Trinitas in ipso baptismo invocata fuerit, baptizatus est, sicut Sergius Papa dixit. Impositione ta-

M ij

men manuum Episcopi indiget. Georgius Episcopus Romanus & Iohannes Sacellarius sic senserunt.

De patre qui filij sui sponsam oppressit, & postea filius ipsam accepit.

X. Si pater sponsam filij sui oppresserit, & postea filius ipsam accepit, pater ejus postea non habeat uxorem, & ipsa femina non habeat virum, quia non dixit quod pater ejus cum ipsa mansisset, filius verò ejus, qui nesciens fecit, accipiat mulierem legitimam.

Vt quoquo modo mulier velum sponte accepit, non dimittat.

V. 180. XI. In qualicumque modo mulier velum sanctum accepit sponte, in eo permaneat, nec dimittat. Conenserunt Georgius Episcopus Romanus & Iohannes Sacellarius.

De eo qui filiastrum vel filiastram ante Episcopum tenuerit.

V. 7. XII. Si quis filiastrum aut filiastram suam ante Episcopum ad confirmationem tenuerit, separetur ab uxore sua, & alteram non accipiat. Similiter femina alterum non accipiat. Georgius consensit.

Si quis conjugem dimiserit, & monasterium ingredi aut velari permiserit.

XIII. Si quis vir mulierem suam dimiserit, & dederit com meatum pro religionis causa infra monasterium Deo servire, aut foras monasterium dederit licentiam velare, sicut diximus, propter Deum, vir illius accipiat mulierem legitimam. Similiter & mulier faciat. Georgius consensit.

De illo qui cum matre & filia machatus est.

XIV. Si quis cum matre & filia in adulterio mansit, nesciente matre quod cum filia sua mansisset, similiter & filia nescivit quod cum matre sua esset, postea ille vir si accepit mulierem, dimittat, usque in diem mortis suae non habeat uxorem, & illa mulier quam reliquerit, accipiat virum, & illa mater & filia, cum quibus in adulterio mansit, ambabus nescientibus quod cum matre & filia mansisset, habeant viros. Nam si in notitiam illarum venerit hoc scelus, dimittant maritos, & agant poenitentiam, & illarum mariti posteriores accipiant mulieres.

De eo qui cum una sororum machatus, alteram in uxorem duxit.

XV. Similiter & de duabus sororibus, qui cum una in adulterio mansit, & alteram in publico accepit, non habeat mulierem usque in diem mortis, & illae duae sorores, si nescierunt, habeant maritos.

Et si in notitiam eis venit, superiorem formam fervent.

Si conjugum alter sit leprosus, potest alter cum illius consensu aliud inire conjugium.

XVI. Si vir leprosus mulierem habeat sanam, si vult ei donare com meatum ut accipiat virum, ipsa femina, si vult, accipiat. Similiter & vir.

Quando uxor negat sibi fuisse cum marito commercium, & maritus contra fuisse adfirmat.

XVII. Si quis accepit mulierem, & habuit ipsam aliquo tempore, & ipsa femina dicit quod non mansisset cum ea, & ille vir dicit quod sic fecit, in veritate viri consistat, quia caput est mulieris. De muliere quae dicit quod vir suus ei commercium maritale non reddidit, Georgius consensit.

Qui propter inimicitias in aliam regionem dimissa uxore fugit, aliam non ducat.

XVIII. Si qui propter faidam fugiunt in aliam patriam, & dimittunt uxores suas, nec illi viri nec illae feminae accipiant conjugium. Georgius consensit.

De incestu.

XIX. Si homo incestum commiserit v. 9. de matre sua, aut cum matrina sua de fonte & confirmatione sua, aut cum matre & filia, aut cum duabus sororibus, aut cum fratris vel sororis filia, aut nepta, aut cum consobrino vel subrina, aut cum amita vel matertera, de his criminibus pecuniam suam perdat, si habet. Et si se emendare noluerit, nullus eum recipiat, nec cibum ei donet. Et si fecerit, sexaginta solidos Domino Regi componat usque dum se ipse homo correxerit. Et si pecuniam non habet, mittatur in carcerem usque ad satisfactionem. Si servus aut libertus est, vapuletur plagis multis. Et si dominus suus permiserit amplius in tale scelus cadere, ipse dominus Regi sexaginta solidos componat.

De ecclesiasticis viris.

XX. De ecclesiasticis verò, si bona persona fuerit, perdat honorem suum. Minores verò vapulentur & in carcerem mittantur.

De Presbyteris & Clericis, ut eos Archidiaconus convocet ad synodum.

XXI. De Presbyteris & Clericis sic ordinamus, ut Archidiaconus Episcopi eos ad synodum commoneat una cum Comite. Et si quis contempserit, Comes eum distringere faciat, & ipse Presbyter aut defensor suus sexaginta solidos com-

Regino lib.
2. c. 117.
Burchard.
lib. 17. c.
18.

Regino lib.
2. c. 108.

Regino lib.
2. c. 119.
Burchard.
lib. 17. c.
12.
Ivo par. 9.
c. 71.
34. q. 1. c.
9. & 35. q.
1. c. 5.
Si quis cum
matre.

Regino lib.
2. c. 120.
Burchard.
lib. 17. c. 7.

Regino lib.
2. c. 144.
Burchard.
lib. 9. c. 42.
Ivo par. 8.
c. 180.
35. q. 1. c. 3.
Si quis acci-
piat.

Lib. v. Ca-
pitular. c. 4.

ponat, & ad synodum veniat. & Episcopus ipsum Presbyterum aut Clericum juxta canonicam auctoritatem adjudicari faciat. solidos verò sexaginta componat. Et si aliquis per violentiam Presbyterum aut

Clericum aut incestuosum contradixerit, tunc Comes ipsam personam per fidejussores positum ante Regem venire faciat unà cum Misso Episcopi; & Dominus Rex distringat, ut ceteri emendentur.

PIPPINI REGIS CONSTITVTIO GENERALIS

De letaniis faciendis pro ubertate terræ,

Data anno DCCLXIV.

Pippinus gratia Dei Rex Francorum vir inluster Domino sancto Patri Lullo Episcopo. Cognitum scimus sanctitati vestræ qualem pietatem & misericordiam Deus fecit præsentis anno in terra ista. Dedit tribulationem pro delictis nostris, post tribulationem autem magnam atque mirabilem consolationem sive abundantiam fructus terræ, quem modò habemus. Et ob hoc atque pro aliis causis nostris opus est nobis illi gratias agere, quia dignatus est servos suos consolari per ejus misericordiam. Sic nobis videtur, ut absque jejuniis indictis unusquisque Episcopus in sua parrochia letanias faciat, non cum jejuniis, nisi tantum in laude Dei, qui talem nobis abundantiam dedit; & faciat unusquisque homo sua elemosyna, & pauperes pascat. Et sic prouidere faciatis & ordinare de verbo nostro, ut unusquisque homo, aut vellet aut nollet, suam decimam donet. Valete in Christo.

